

10. FEBRUAR 2015.

BR. 381

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

POČETAK

STVARANJA EVROPSKE ENERGETSKE UNIJE

*Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs*

REGULATIVA - POLITIKA

Paket o Energetskoj uniji sadržiće konkretne predloge, uključujući zakonodavne

BRISSEL - Paket mera za formiranje evropske Energetske unije, koji treba da bude usvojen 25. februara, sadržiće akcioni plan uz aneks „konkretnih predloga“, uključujući zakonodavstvo, odluke i analize, izveštava *EurActiv*. „Evropska komisija (EK) će biti 'veoma tvrda' prema zemljama članicama koje ne budu na vreme ili nepotpuno primenile obaveze“, upozorio je potpredsednik EK zadužen za ovaj resor, Slovak Maroš Šefčovič. Energetska politika koju će slediti Komisija oslonjena je na pet temelja, rekao je u sredu Šefčovič, otvarajući proces izgradnje energetske unije. Zasnovana je na ciljevima smanjenja emisija ugljendioskida, investiranja u tehnologiju, poboljšanja energetske efikasnosti, stvaranja jedinstvenog energetskog tržišta i diverzifikacije snabdevanja.

Počeo proces izgradnje evropske energetske unije

BRISSEL - Evropska komisija otvorila je u sredu aktivnosti na izgradnji Energetske unije - kako je rečeno - ključnog koraka ka objedinjavanju 28 nacionalnih energetskih tržišta u jedno i reformisanju načina na koji se u Evropskoj uniji proizvodi, transportuje i troši energija. Prva debata o ovom projektu bila je usmerena ka definisanju ciljeva Energetske unije, pri čemu je prvenstveni naglasak bio na njenom doprinosu

diverzifikaciji snabdevanja Evrope energijom, odnosno smanjenju energetske zavisnosti članica Unije od jednog izvora snabdevanja i ostvarenju cilja da EU postane prvi u svetu po udelu obnovljivih izvora u ukupnom energetskom miksu i lider u borbi protiv globalnog zagrevanja. Kako prenosi *RTT*, okvirna strategija za Energetsku uniju najavljeno je da bude usvojena 25. februara.

Jedino istinska Energetska unija može da očuva energetska tržište EU - Studija

PARIZ - Evropska Energetska unija podrazumeva da jedno telo, na nivou EU, usklađuje tokove električne energije na tržištu zemalja članica, a ne operateri nacionalnih prenosnih sistema. Smisao Energetske unije je da Evropska unija, a ne zemlje članice, obezbedi na svom tržištu sigurno snabdevanje energijom - navodi Žan Arnold Vinoa (Jean-Arnold Vinois), do skora Direktor sektora za unutrašnje energetska tržište u Evropskoj komisiji i ko-autor temeljnog izveštaja (na 162 stranice) o Energetskoj uniji urađenog u okviru pariskog Instituta Žak Delor. Prema oceni Vinoa, nacionalne kompanije koje regulišu prenos električne energije su neefikasne, dok su kompanije proizvođači energije „dinosaurusi“. U dokumentu koji na osnovu 30 konstatacija, predlaže EU deset neposrednih i deset dugoročnih pravaca akcije, navodi se da će formiranje Energetske unije biti „dugotrajna tranzicija“. U studiji se navodi da fokus Evropskog energetska sistema mora biti prebačen sa strane snabdevača, na stranu potrošača i sa „rasipničkog“ proizvodnog modela, ka modelu koji teži smanjenju potrošnje, pa samim tim i potražnje“. Studija u kojoj je drugi koautor Sami Andoura (Andoura), ekspert za evropsku energetska politiku, pored ostalog iznosi procenu da bi IT kompanije mogle vremenom da preuzmu energetska firme, kao i da kineski konkurenti u ovoj oblasti mogu da „počiste“ sadašnje evropske kolose poput Alstroma, Siemensa ili ABB-a. *Energy Post*

SERIES
NEW DECISION-MAKERS,
NEW CHALLENGES

NOTRE
EUROPE
JACQUES DELORS INSTITUTE (IIIIII)

FROM THE EUROPEAN ENERGY
COMMUNITY TO THE ENERGY UNION
A POLICY PROPOSAL
FOR THE SHORT AND THE LONG TERM

Sami ANDOURA
and Jean-Arnold VINOIS
Foreword by Jacques DELORS

EU energetska čelnik: Zajednička kupovina energije samo na dobrovoljnoj osnovi

VARŠAVA - Potpredsednik EK zadužen za resor Energetske unije, Maroš Pefčović, izjavio je prošle nedelje u Varšavi da se mnoge zapadno-evropske države protive ideji o zajedničkom ugovaranju kupovine, odnosno uvoza prirodnog gasa, radi zadržavanja svojih boljih uslova u pregovorima sa snabdevačima. Ideja je jedan od temelja na kome je bivši premijer Poljske, a aktuelni predsednik Evropskog Saveta, Donald Tusk prošle godine obnovio inicijativu formiranja evropske Energetske unije. Kako prenosi

European Voice, Šefčović je tokom posete Poljskoj razjasnio da na ovaj predlog različito gledaju zemlje zapadne i zemlje centralne i istočne Evrope, konstatujući da zbog toga ova inicijativa mora biti zasnovana na dobrovoljnoj, a ne obavezujućoj osnovi. Prema Šefčoviću, platforma zajedničkog pregovaranja sa izvoznicima gasa može, međutim, dobiti na težini u slučaju nefunkcionisanja, odnosno krize na evropskom energetska tržištu. Šefčović je naglasio da, u svakoj od varijanti, bilo kakvo pregovaranje zasnovano na „umnožavanju potražnje“ mora „u punoj meri poštovati EU zakonodavstva i načela Svetske trgovinske organizacije“.

EU blizu govora o reformi tržišta dozvola za emisije

BRISEL - Evropska unija je "veoma blizu" postizanju dogovora unutar Evropskog saveta i Evropskog parlamenta o reformi tržišta dozvola za emisije ugljendioksida, saopštio je prošle nedelje potpredsednik EK Maroš Šefčovič, koga mediji nazivaju i „evropskom energetske čelnikom“. Šefčovič nije elaborirao ovaj stav, kojim najavljuje rešenje jednog od najvećih kamena razdora unutar EU kada je u pitanju formulisanje klimatskih i energetske ciljeva Unije za narednu dekadu (2030.-2040.) Evropska komisija je ranije predložila plan povlačenja sa tržišta stotina miliona dozvola za emisije CO₂, radi podizanje cene ove ključne poluge politike kojom EU želi da smanji emisije gasova za efektom zelene bašte. To je polarizovalo EU na države sa jakim osloncem na energetske intenzivnu industriju, poput Poljske - koje zahtevaju odlaganje početka povlačenja dozvola i one, među kojima su Britanija i Nemačka, sa jakim udelom obnovljivih izvora, koje su na suprotnoj poziciji. Predlog EK bio je da povlačenje dozvola sa tržišta startuje 2017. godine, dok države sa osloncem na energiju iz uglja taj datum pomeraju za 2021. *Reuters*

Zeleni insistiraju na elektrifikaciji saobraćaja u planovima EU

BRISEL - Koalicija ekoloških grupacija pozvala je evropske zakonodavce da proglase prioritarnim ciljem elektrifikaciju saobraćaja u planovima Energetske unije, na šta „diže obrve“ jak naftaški lobi vodećih zemalja ovog bloka. U inicijativi osam grupacija, koju prenosi *EurActiv*, navodi se da ovaj predlog zaslužuje mesto jednog od prioriteta Energetske unije, jer doprinosi najefikasnijem ostvarenju evropskih klimatskih i energetske ciljeva. Pismo je poslato svim Komesarima Evropske komisije, prenosi portal i dodaje da u ovom trenutku vozila na električni pogon

zavataju manje od jedan odsto na tržištu godišnje prodaje putničkih automobila u Evropi.

EU razmatra uvođenje obaveza u oblasti zahvatanja i skladištenja CO₂ (CCS)

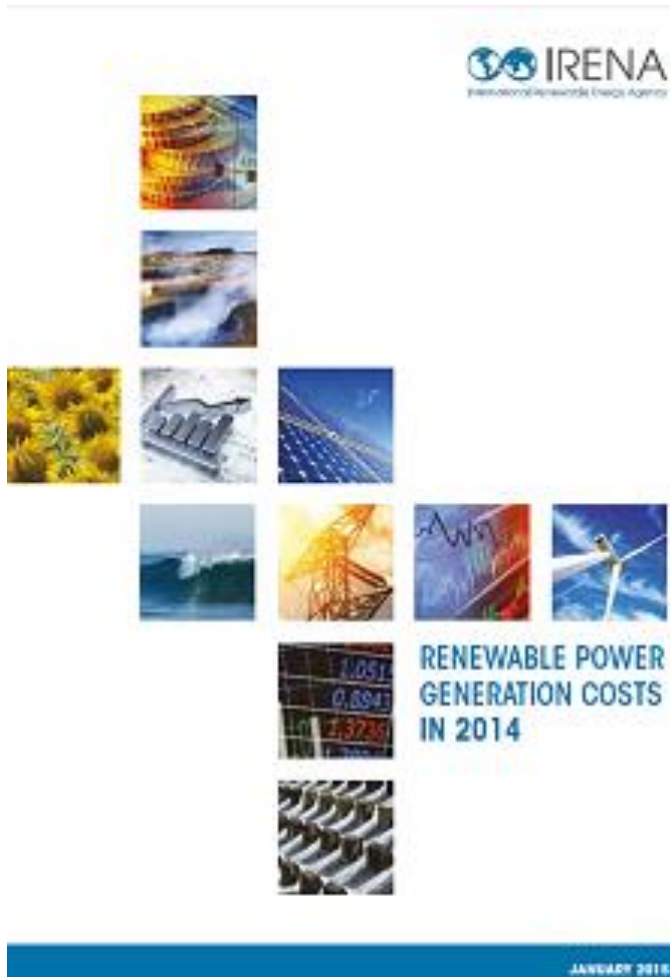
BRISEL - *EurActiv* je obelodanio dokument koji pokazuje da Evropska unija razmatra postavljanje obavezujućih ciljeva državama članicama EU i u oblasti izgradnje pogona za zahvatanje i skladištenje ugljendioksida (CCS) kod najvećih zagađivača. Portal naime objavljuje da je Generalna direkcija za klimatske promene u EU dobila naručenu studiju konsultanata vezano za način zaoštavanja EU direktive o CCS iz 2009. Dokument predlaže da Komisija odredi državama EU obavezne ciljeve za instaliranje CCS postrojenja. Države bi, naime, morale da dostave Komisiji liste potencijalnih lokacija gde bi morale da se postave CCS pogoni. Prema rečima Grema Svineja (Graeme Sweeney), direktora Evropske tehnološke platforme za nula emisija, do 2030. bi trebalo na ovaj način uskladištiti ispod zemlje 220 miliona tona CO₂ na području Evropske unije. On je procenio za londonski *Guardian*, da bi tri četvrtine te količine otpalo na energetske sektor, a ostatak na energetske intenzivne industrije, kao što su čeličane, cementare i aluminijumski kombinati. Evropska komisija očekivala je da će u EU do sada već biti izgrađeno 12 velikih CCS pogona, ali su izgrađena samo dva, oba u Norveškoj, dok ih je ukupno u svetu svega 13.

Italijanski Eni razrađuje prodaju sektora električne energije i gasa

RIM - Najveća italijanska energetska kompanija, državni kolos Eni priprema sa globanom investicionom bankom Goldman Sachs program moguće prodaje svojih sektora za električnu energiju i prirodni gas, saznaje u četvrtak *Reuters* iz dva upućena izvora. „Grupacija razmatra svoje opcije za ta dva sektora, u saradnji sa Goldman Sachs-om“, rekao je jedan izvor. Agencija prenosi ocene analitičara da bi Eni, zbog oštrog pada cena nafte i slabe potrošnje, morao da proda delove svog portfolija kako bi održao finansijske balanse i nivo dividendi. Drugi izvor navodi da je verovatnije da se italijanska kompanija odluči za javnu ponudu akcija (IPO) u tim segmentima i ne veruje da bi se to moglo dogoditi u ovoj godini, već početkom 2016. Klaudio Deskalzi (Claudio Descalzi), koga je u maju prošle godine vlada postavila na kormilo najveće italijanske kompanije, rekao je da namerava da se usmeri na „hleb-i-puter poslove“ eksploatacije nafte i gasa, potseća *Reuters*.

IRENA - Do 2017. solarna energijs dostiže cenovno tržišni paritet

ABU DABI - Međunarodna agencija za obnovljive izvore energije (IRENA) objavila je da bi troškovi u sektoru OIE trebalo da padnu za 40%. Najveći pad očekuje se kod solarnih elektrana, dok će elektrane na biomasu, hidroelektrane, geotermalne elektrane i kopnene vetroelektrane postati cenovno konkurentne konvencionalnim pogonima na fosilna goriva. Izveštaj "Renewable Power Generation Costs in 2014" se podudara sa nalazima koje je nedavno objavila Deutsche Bank, gde se predviđa tržišni paritet solarne energije do 2017. godine. Između 2010. i 2014. godine troškovi vezani uz solarne elektrane pali su za 50%, a u nekim područjima kWh električne energije iz velikih fotonaponskih elektrana već sada iznosi samo osam dolaryskih centi po kilovatsatu. Osim toga, u Francuskoj, Nemačkoj i Australija, na primer, troškovi proizvodnje struje iz kućnih solarnih elektrana već sada su ispod prodajne cene konvencionalno proizvedene električne energije. A očekuje se njihov dodatni pad. Prosečna cena energije vetra kreće se u rasponu od šest dolarskih centi za kWh u Kini i Aziji, preko sedam centi u Severnoj Americi, do devet centi za kWh u Africi. Na nekim lokacijama u Americi ostvarene su cene od svega četiri centi za proizvodnju kWh iz vetra, navodi se u Izveštaju.

Nemačka započela istosmerni prenos energije

BERLIN - Nemački Siemens objavio je da kompletirao istosmernu dalekovodnu mrežu za prenos električne energije do konvertorske stanice kapaciteta 800 MW BorWin2 (na slici), vlasništvo prenosnog operatera TenneT. Kako prenose nemački *mediji*, radi se o prvoj upotrebi istosmerne dalekovodne mreže ovog obima u Nemačkoj. Istosmerni prenos je na velikim udaljenostima efektivniji od naizmeničnog prenosa električne energije, a bitan je za smanjenje troškova proizvodnje i isporuke energije iz nemačkih offshore vetro-parkova. Prema nemačkom zakonu, offshore vetrofarme moraju biti najmanje stotinu kilometara udaljene od obale. Konekcijska platforma BorWin2 smeštena je otprilike 100 km od nemačke obale Severnog mora, a omogućava prenos energije na više od 200 km. Energija proizvedena s postojećeg vetro parka Global Tech 1 i planiranog VE Veja mate, daće dovoljno električne energije za potrebe milion domaćinstava.

Gasprom dogovorio i kopnenu trasu Turkish Stream-a

MOSKVA - Ruski Gasprom okvirno je definisao trasu budućeg gasovoda prema Turskoj. Pod radnim imenom „Turkish stream“ (Turski tok), gasovod bi do kraja 2016. godine trebalo da zameni napušteni projekat Južnog toka. Tokom prošlonedeljnog boravka čelnika ruskog gasnog kolosa u Turskoj, Aleksej

Miler je sa domaćinima dogovorio u načelu kopnenu rutu dužine 180 kilometara, pošto je ranije dogovoreno da pomorska sekcija dužine 600 km ide manje-više, ranije zamišljenom trasom Južnog toka. Gasovod bi na tursku obalu izbio kod grada Liburgaz, na severozapadu zemlje. Odatle bi išao do čvorišta kod grada Ipsala, na granici Turske sa Grčkom. *Agencije* su javile da je u pregovorima Milera sa turskim partnerima dogovoreno da toj zemlji pripadne dodatnih dve milijarde kubika, na ranije obećanih 14 milijardi - i to

prioritetno, čim proradi prva cev Turskog toka, kapaciteta 15,75 milijardi kubika. Ostatak kapaciteta od ukupno 63 milijarde, odnosno 47 milijardi kubnih metara gasa, dopremio bi se do planiranog čvorišta u Grčkoj. Agencije su javile da je o ovome već za novim grčkim premijerom Aleksisom Ciprasom prošle srede razovarao i ruski predsednik Vladimir Putin, čestitajući mu u telefonskom kontaktu izbor. Potpredsednik Evropske komisije, Maroš Šefčovič je, međutim, tokom posete Varšavi ponovio da čitav projekat nema ekonomske osnove, jer mu „nije jasno“ ko su kupci za 47 milijardi m³ gasa koje Gasprom planira na uskladišti u pomenutom čvorištu.

Ruski ambasador u EU - postoji rešenje i ako EU ne bude htela gas iz Turskog toka

BRISEL - Ruski ambasador u EU rekao je da bi gas iz Turskog toka, „ako Evropska unija odluči da ga ne kupuje“, mogao biti transportovan do obale Mediterana, gde bi se utečnjavao i odatle izvezio u svet kao LNG. Vladimir Čižov je tako odgovorio na pitanje - ne preuzima li Gasprom preveliki rizik multimilijarderske investicije, a da prethodno nije ugovorio kupce za gas koji bude transportovan novim gasovodom. *Euractiv*

EU kaže da Rusija krši zakon i sa Turskim tokom

BRISEL - Ruska najava da će prekinuti transport gasa preko Ukrajine kada, kako planira, kompletira 2019. godine gradnju gasovoda Turski tok, pretstavlja kršenje dugoročnih ugovora sa postojećim kupcima u Evropi koji se snabdevaju preko Ukrajine, kazao je prošle srede potpredsednik Evropske komisije Maroš Šefčovič. On je rekao da mu tokom prethodnih razgovora u Moskvi nije odgovoreno kako Gazprom namerava da jednostrano promeni ugovoreni pravac isporuke gasa evropskim kupcima koji su geografski orijentisani na snabdevanje preko Ukrajine. Šefčovič je konstatovao da je u svakom od dugoročnih ugovora precizirano mesto preuzimanja gasa na granici Ukrajine sa EU. *Reuters*

Naftnom tržištu potrebna „centralna banka“, predlaže čelnik Enija

VAŠINGTON - Izvršni direktor italijanskog Enija, Claudio Descalzi predložio je formiranje neke vrste centralne banke za naftnu privredu, ocenjujući da Organizacija zemalja izvoznica nafte (OPEC) više ne ispunjava funkciju stabilizacije naftnog tržišta. U izlaganju na Univerzitetu Johns Hopkins, u Vašingtonu Descalzi je rekao: "Nama je potrebna neka vrsta centralne banke, koja bi reagovala svaki put kada dođe do poremećaja između ponude i potražnje (nafte), poput prilika na finansijskom tržištu, gde postoje tela zadužena za stabilizaciju prilika. Možda je ovo malo provokativna ideja ali moguće i inovativna". OPEC je od osamdesetih godina na ovamo delovao kao stabilizator tržišta nafte, ali mnogi eksperti najnoviji pad cena te sirovine tumače nastojanjem kartela da osujeti jačanje ponude konkurentne nafte dobijene eksploatacijom škriljaca u SAD. „Jasno je da OPEC nije intervenisao zbog straha da prepusti nafti iz škriljaca deo

tržišta“, rekao je CEO Enija. On je zaključio da takav scenario traži dogovor između glavnih proizvođača nafte, Saudijske Arabije, SAD i Rusije o stabilizaciji tržišta. *(Izvor: wpcserbia.rs)*

Rekodno popunjena skladišta benzina i dizela u evropskim čvorištima

AMSTERDAM - *Bloomberg* ukazuje na fenomen gomilanja zaliha derivata nafte u ključnim skladištima u Evropi, kao još jednu posledicu poremećaja na tržištu nafte izazvanog naglim i do kraja neobjašnjenim padom cena ove ključne energetske sirovine. Agencija prenosi podatak koji je prošlog četvrtka objavio PJK

International, konsultant za pitanja derivata nafte, prema kome su tri ključna evropska terminala uskladištila ukupno bezmalo 5,8 miliona tona benzina, dizela i drugih derivata nafte. Tolika uskladištena količina goriva u čvorištu Amsterdam-Rotterdam- Antwerpen nije zabeležena od 1995. godine od kako se pomenuta firma bavi obradom ovih podataka. Benzin i lož ulje koštali su oko 30 dolara po toni skuplje u decembru prošle, nego u februaru ove godine, pokazuju podaci sa berzi koje je prikupio *Bloomberg*.

NAŠ REGION

TE u Pločama za Luku završena priča

PLOČE - Predsednik Uprave Luke Ploče Ivan Pavlović izjavio je da će se ta firma okrenuti drugim projektima, posle referenduma na kome građani nisu podržali izgradnju termoelektrane na ugalj u ovom gradu. "Poštovaćemo mišljenje građana", rekao je Pavlović dodajući da kombinacija luke i elektrane nije nešto što je njegovo preduzeće izmislilo. „Brojne zapadnoevropske luke razvijaju se na taj način poštujući pritom visoke ekološke i tehnološke standarde“, rekao je Pavlović i dodao da je sam referendum bio preuranjen i nepotreban.

Večernji list

Crnogorci smartphone-ima krađu struju

PODGORICA - Pojedini građani Crne Gore pronašli su još jedan način da doskoče visokim računima za struju - uz pomoć „pametnih telefona“ s aplikacijom koja ometa rad brojila. Telefoni s posebnim softverom i instalisanim aplikacijama koje služe za umanjene potrošene električne energije prodaju se na nekoliko zatvorenih grupa na društvenim mrežama i forumima, pišu *Dnevne novine*. Pored telefona s aplikacijama za

krađu, koji koštaju do 280 evra, na društvenim mrežama i forumima se prodaju i drugi uređaji. Cena zavisi od vrste brojila - ako je reč o starom, za jedan uređaj je dovoljno izdvojiti od 10 do 200 evra, dok je na digitalnom brojilu teže krasti struju. Prvi način blokira rad brojila elektro šokom, što je lako otkriti i procesuirati, upozoravaju ih elektro-distribucije. Skuplja varijanta i najčešća je

kupovina specijalnih, jakih magneta koji usporavaju rad brojila, a mogu se naručiti i putem interneta.

INA zakasnila sa žalbom - mora da plati zaostali porez

ZAGREB - Hrvatska naftna kompanija Ina će ipak morati da plati 328 miliona kuna na ime dodatnih poreskih obaveza za 2010. i 2011. godinu. Poreska uprava Hrvatske odbacila je žalbu kompanije i to iz formalnih razloga, zbog zakašnjenja u podnošenju od jednog dana. Žalba se odnosila na nalaz Poreske uprave da je Ina prikazivala veće gubitke u preradi nego što je to uobičajeno u rafinerijskom poslovanju. Takođe je, navodno, iskazivala i nerealnu sopstvenu potrošnju. U Ini tvrde da su poresku obavezu obračunali u skladu s najboljom poslovnom praksom i i regulativom. Usto upozoravaju da plaćanje preko 300 miliona kuna dodatnih poreza otežava poslovanje i dalja ulaganja u Inu, što se, kako kažu, posebno odnosi na finansijski zahtevne investicije u rafineriji Rijeka. *Poslovni dnevnik*

Nafta Janafom i dalje za BiH i Mađarsku

RIJEKA - Hrvatski naftovodni operater Janaf objavio je 4. januara da je zaključio ugovore o transportu million tona nafte u toku 2015. godine sa OPTIMA Grupom za potrebe Rafinerije nafte Brod. U *informaciji* objavljenoj na Zagrebačkoj berzi kompanija navodi da je sa mađarskim MOL-om ugovorila za ovu godinu transport 1,5 miliona tona nafte na deonici Omišalj-Gola.